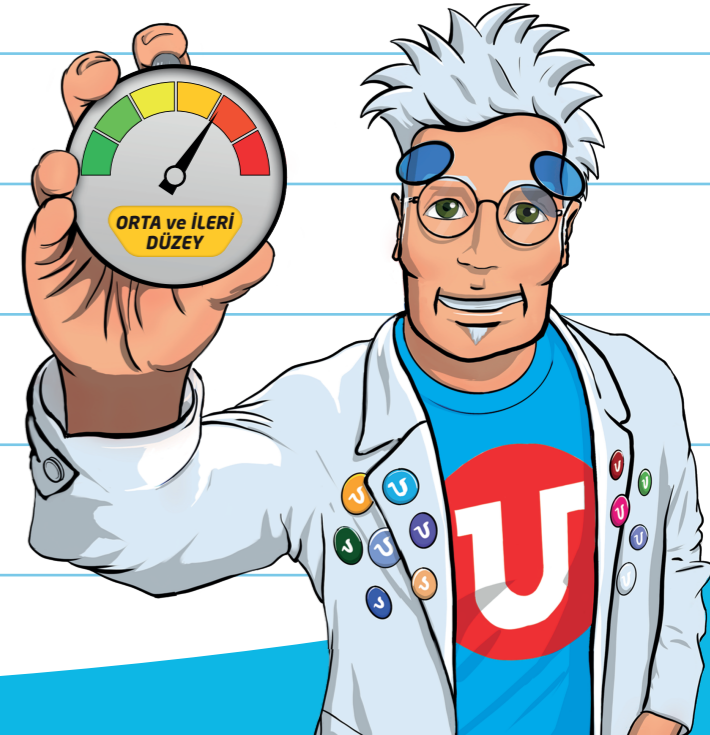

25.ÜNİTE

TYT Orta ve İleri Düzey Tarih Soru Bankası

1990 Sonrasında Görülen Siyasi Gelişmeler ve Türkiye'ye Etkileri

BEGÜM ÜNLÜ

1990 SONRASINDA GÖRÜLEN SİYASİ GELİŞMELER VE TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

Milli İradeye Yönelik Darbeler

Türkiye'nin AB ye üyelik Süreci

Bosna Savaşı ve Balkanlardaki Gelişmeler

Siyonizm Sorunu ve Filistin

Körfez Savaşları

Arap Baharı

11 Eylül Saldırıları ve Küresel Terör

Irak ve Suriye de Yaşananlar

Milli İradeye Yönelik Darbeler

- Türkiye'de 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 askerî darbelerinden sonra da demokrasiye karşı hukuk dışı müdahaleler yapılmıştır.
- 28 Şubat 1997, 27 Nisan 2007 ve 15 Temmuz 2016 tarihlerinde yapılan askerî darbeler Türk demokrasisinin gelişimine zarar vermiştir.

28 Şubat Darbesi

- Dönemin başbakanı ve Refah Partisi lideri Necmettin Erbakan'ın,
- Başbakanlık resmi konutunda kamuoyunda tartışılan bir iftar yemeği vermesi,
- G-7'ye karşılık İslam ülkeleriyle yakınlaştığını gösteren G-8'ler grubunu kurma projesi,
- Sincan Belediye başkanının Filistin dayanışma gecesi düzenlemesi ve sergilenen tiyatronun içeriğinden rahatsız olunması gibi gelişmeler Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Çevik Bir'in "demokrasiye balans ayarı yaptık" ifadesine neden olan 20 tank ve 15 zırhlı aracın Sincan'da sokaklara inmesiyle süreç başlamıştır.

- 28 Şubat 1997 de "İrtica" gündemi ile toplanan Millî Güvenlik Kurulu dönemin başkanı Necmettin Erbakan ve Başbakan Yardımcısı Tansu Çiller hükümetini istifaya zorlamış ve ilk kez Türkiye'de "Postmodern Darbe" yaşanmıştır.

! NOT

→ 28 Şubat Kararları

- 8 yıllık kesintisiz eğitim tüm yurttta uygulanmalıdır.
- Kur'an kursları MEB'in sorumluluğu ve kontrolünde olmalıdır.
- Tarikatların faaliyetlerine son verilmelidir. 677 sayılı kanunla Tekke ve Zaviyelerin açılması yasaklanmıştır. Bu kanunun uygulanması için ilgililer uyarılmalıdır.
- Aşırı dinci kesimlerin kamu kurum ve kuruluşları, özellikle üniversite, eğitim kurumları, bürokrasi ve yargı kuruluşlarına sızması önlenmelidir.
- Kıyafet Kanunu'na aykırı uygulamalar önlenmelidir.
- Kurban derileri kanunda belirtilen kuruluşlarca toplanmalıdır.

! NOT

- Yargıtay Başsavcısı Vural Savaş, iktidardaki Refah Partisi hakkında, "Laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerin odağı olduğu" iddiasıyla kapatma davası açmıştır.
- Dava 16 Ocak 1998'de sonuçlanmış ve Refah Partisi kapatılmıştır.
- Necmettin Erbakan ve parti yöneticilerine 5 yıl siyaset yasağı getirilmiştir.
- Refah Partisinin kapatılma gerekçesi olarak parti görevlilerinin laiklik karşıtı eylemlerde bulunduğu gösterilmiştir.

Örnek:

Bilgi: MGK, 1982 Anayasası'nın 118. Maddesi gereği hükümete tavsiye niteliğinde katkıda bulunan bir kuruldur.

Durum: 28 Şubat Belgeler adlı eserinde Abdullah Yıldız, "28 Şubat süreci, MGK'nın bir tavsiye kurulu olmaktan çıkıp tam anlamıyla bir karar organı haline gelmesi, diğer kurumları ise bu kararları uygulamak zorunda olan icracı kurumlar düzeyine indirgenmesi, dahası bu dönemde iç ve dış politikadaki konsept değişikliklerinden eğitim, kültür ve iktisat alanlarını dizayn etmeye yönelik kararlarına ve bu gelişmelerin hukuksal altyapısını oluşturma çabalarına kadar toplumsal hayatın her alanında MGK'nın müdahil olması itibariyle klasik darbelerden daha etkili ve daha belirleyici olmuştur." ifadelerine yer vermiştir.

28 Şubat süreci ile ilgili verilenler doğrultusunda aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşamaz?

- A) MGK'nın anayasal sınırlarının dışında hareket ettiği
- B) Meclis'in ve hükümetin görev ve sorumluluklarını yapmakta aciz kaldığı
- C) Askeri vesayete dayalı anlayışın etkili olduğu
- D) Sivilleşme ve demokratikleşme sürecinin kesintiye uğradığı
- E) Cumhuriyet idaresine dayalı rejimin güçlendirildiği

27 Nisan E-Muhtırası

- Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in görev süresinin dolması Cumhurbaşkanlığı seçiminde gündeme gelen
- 2002'den beri iktidarda olan Adalet ve Kalkınma Partisi adayı Abdullah Gül'ün seçilmesi sürecinde
- Eski Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu'nun "Cumhurbaşkanlığı seçimi için Mecliste 367 milletvekili olma" şartını gündeme getirmesiyle
- Genelkurmay Başkanlığının sitesinde saat 23:17'de yapılan bildiriyle gündeme gelen durumdur.

- E-Muhtıra olarak bilinen bu gelişme ile Türk Silahlı Kuvvetleri, laiklik konusundaki hassasiyetini ve kutlu doğum haftası faaliyetleri sırasında ortaya çıkan başörtülü kızların görüntülerinden duyduğu rahatsızlığı "Dini duyguların istismar edildiği" ve "Devletin temel değerlerini aşındırmak için bitmez tükenmez çaba içinde olan bir kısım çevrelerin" gayretlerinin önlenmesi üzerinde durmuştur.
- Yaşanan gelişmelerin "Sözde değil, özde rejime bağlılık" ilkesiyle ancak Cumhurbaşkanlığı seçiminin gerçekleşeceğine yer verilmiştir.

Örnek:

Ahmet Necdet Sezer'in Cumhurbaşkanlığı süresinin dolması ve Recep Tayyip Erdoğan'ın 2007'de olası Cumhurbaşkanlığı'na seçilmesini engellemeye yönelik "Cumhuriyet mitingleri" adı altında protestolar yapılmıştır. Emekli Yargıtay Onursal Başkanı Başsavcısı Sabih Kanadoğlu'nun cumhurbaşkanlığı seçimi için mecliste 367 milletvekili bulunması gerektiği iddiasını yerinde bulan Anayasa Mahkemesi cumhurbaşkanlığı seçiminin 1.turunu iptal etmiştir.

Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt'ın "Bizzat ben kaleme aldım." dediği E – Muhtıra'nın 27 Nisan'da TSK'nın internet sitesinde yayımlanması,

- I. sivil idareye karşı askeri baskı kurulması,
- II. Cumhurbaşkanlığı sistemine son verilmek istenmesi,
- III. Anayasa Mahkemesi'nin meclisin üstünde bir otorite olması

durumlarından hangilerinin göstergesidir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

15 Temmuz Darbe Girişimi

- Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ) olarak bilinen demokrasiye ve millî iradeye karşı başlatılan darbe girişimi yaklaşık 22 saat süren bir mücadele ile bertaraf edilmiştir.
- Darbe girişimi Boğaziçi Köprüsü'nün ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün bir grup asker tarafından trafiğe kapatılmasıyla başlamış, Ankara Gölbaşı'ndaki Polis Özel Harekât Merkezine ve TBMM'ye yönelik saldırılarla büyük can kayıplarına neden olmuştur.
- Genelkurmay Başkanı Org. Hulusi Akar'ı rehin alan darbeciler Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Marmaris'te kaldığı otele saldırı planlamışlardır.
- Özel Kuvvetlerde Astsubay olan Ömer Halisdemir'in darbeci orgeneral Semih Terzi'yi vurarak öldürmesiyle darbecilerin planları bozulmuştur.

- FETÖ Darbe girişimi ile 251 vatandaşımız şehit düşmüş ve 2196 vatandaş yaralanmıştır.
- Darbeciler ve onları destekleyenlerle etkin mücadele için TBMM, hükûmete anayasa gereği Olağanüstü Hâl (OHAL) uygulama yetkisi vermiş ve Türkiye'de OHAL uygulaması başlamıştır.
- Sadece darbeye karışanlar değil TSK başta olmak üzere tüm kamu kuruluşlarına sızmış bulunan FETÖ mensupları ve FETÖ yapılanmasında yer alanlar için yargı süreci başlatılmıştır.

Türkiyenin AB'ye Üyelik Süreci (Uzun İnce Bir Yol)

- 1963'ten beri AB'ye üyelik yolunda Türkiye; 14 Nisan 1987'de AET'yi kuran Roma Antlaşması'nın 237, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) Antlaşması'nın 98, AET Antlaşması'nın 205. maddelerine dayanarak Avrupa Topluluğu'na "tam üyelik" başvurusunu yapmıştır.

Türkiye - AB İlişkileri

- 1994'ten itibaren Türkiye'nin AB üyeliği ile ilgili girişimleri İngiltere, Fransa, Almanya gibi devletlerce destekleniyor görünse de Yunanistan'ın "Ege Adaları, Kıbrıs vs." sorunlarından kaynaklanan vetoları sebebiyle sonuç alınamamıştır.
- Türkiye 6 Mart 1995'te Brüksel'de düzenlenen ve Dış İşleri Bakanları nezdinde toplanan AB Ortaklık Konseyi, Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne katılması kararını almış ve Türkiye 13 Aralık 1995'te; 1 Ocak 1996'da resmen yürürlüğe girecek Gümrük Birliği'ne katılım belgesini imzalamıştır.
- Lüksemburg Zirvesi'nde en çok konuşulan konulardan biri Türkiye konusu olmuştur. Zirve'nin sonuç bildirgesinde Türkiye ile üyelik müzakerelerinin başlatılması için siyasi ve ekonomik koşullar oluşmadığından, AB Konseyi Türkiye'yi üyeliğe hazırlama ve her alanda Avrupa'ya yaklaştırmak için bir strateji belirler..." denilerek, Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği belirsiz ve ucu açık bir tarihe bırakılmıştır.

- ABD'nin girişimlerine rağmen Türkiye, 25 Mayıs 1998'de Ortaklık Konseyi'ne katılmayı "siyasi koşullar dayatması" sebebiyle reddetmiştir.
- 26 Mayıs 1998'de Fransa Parlamentosu'nun Dış İlişkiler Komisyonu'nda Fransa'nın "1915'te Türklerin Ermenilere soykırım-jenocid" uyguladığını resmen tanıması anlamına gelen "Fransa 1915 Ermeni Soykırımını resmen tanır." içerikli öneriyi kabul etmesi, Türkiye-Fransa ilişkilerini gerginleştirmiştir. 29 Mayıs 1998'de öneri Fransız Meclisi'nde kabul edilmiştir.
- Lüksemburg Zirvesi'nden sonra Türkiye, AB'ye girmeye "ısrarcı" olmak yerine "mesafeli" tutum ve yol izlemeye başlamıştır.

! NOT

- 17 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirvesi'nde, AB-Türkiye ilişkilerinde bir dönüm noktası daha yaşanmış ve zirvede Türkiye'nin siyasi kriterleri yeterli ölçüde karşıladığı belirtilerek 3 Ekim 2005'te üyelik müzakerelerine başlanması kararı alınmıştır.

- Günümüzde de müzakereler hâlâ devam etmektedir. Bu amaçla Türkiye Cumhuriyeti siyasi sisteminde Avrupa Birliği Bakanlığı da kurulmuştur.

Örnek:

17 -18 Aralık 2004 tarihinde gerçekleştirilen AB Konseyi Brüksel Zirvesi'nde Türkiye'nin 3 Ekim 2005'te tam üyelik müzakerelerinin başlaması kararı alındı.

AB Konseyi Brüksel Zirvesi'nde alınan bu karara rağmen AB ile Türkiye arasında,

- I. vize serbestisi görüşmelerinin başlaması,
- II. mültecilerin Suriye'de kalmaları koşuluyla AB'nin Türkiye'ye ekonomik destek sağlaması,
- III. Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne üyeliğinin kabul edilmesi

gelişmelerinden hangilerinin görüldüğü savunulabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) I ve III

E) II ve III

Bosna Savaşı ve Balkanlardaki Gelişmeler

- Yugoslavya'yı oluşturan altı federe devletten dördü 1991 (Slovenya, Hırvatistan, Makedonya ve Bosna-Hersek) Yugoslavya'dan ayrılmıştır.
- 27 Nisan 1992'de Sırbistan ve Karadağ Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'ni; Temmuz 1992'de Hırvatistan'ın desteği ile Bosnalı Hırvatlar "Hersek-Bosna Cumhuriyeti'ni" kurmuşlardır.
- 25 Haziran 1991'de Slovenya ve Hırvatistan, Yugoslavya Federasyonu'ndan ayrıldıklarını ilan etmişlerdir.
- Makedonya ve Bosna-Hersek de 1991'de bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir.
- Sırpların istediği iç savaşın tüm şartları oluşmuş ve Sırp etnik temizliğe başlamışlardır. Sırp katliamından kaçan çoğunluğu kadın ve çocukların olduğu 500.000 kişi Avrupa ülkelerine sığınmaya çalışmış ancak Avusturya, İtalya, Macaristan, Hırvatistan ve Almanya sığınmacılara sınırlarını kapatmıştır.
- 12 Ağustos 1992'de BM Yüksek Mülteciler Komisyonu, 28.000 Boşnak mülteciyi kabul etmeyerek Sırp etnik temizliğine terk etmiştir.

Bosna – Hersek

- Bosna-Hersek'in bağımsızlık kararı ve Sırpların karşı çıkmasına rağmen referandumdan bağımsızlık ilanının çıkması (29 Şubat 1992) sonucu Avrupa Topluluğu, 6 Nisan 1992'de Bosna Hersek'in bağımsızlığını tanımıştır.
- Bosna-Hersek'in bağımsızlık ilanı üzerine "Büyük Sırbistan" hayalinde olan Sırplar, Bosna topraklarının üçte ikisini iki ay gibi kısa bir sürede ele geçirmişler ve binlerce Bosnalı'yı şehit etmişlerdir.
- 1993'te Müslüman Boşnaklar ile Hıristiyan Bosnalı Hırvatlar birbirleriyle çatışmaya başlamış ve bu gelişme Sırpların işini kolaylaştırmıştır.

- ABD ve Rusya, Bosna sorununda Mart 1994'te Washington'da düzenlenen bir törenle Bosna-Hersek topraklarında "Boşnak-Hırvat Federasyonu'nun" kurulmasına ilişkin anlaşmayı imzalayarak Ocak 1993'ten beri süren Hırvat-Boşnak savaşını bitirmişlerdir.
- Temmuz 1995'te, BM'nin "güvenli bölge" ilan ettiği Serebrenika'yı Sırlar işgal etmiş; genç, çocuk, kadın, yaşlı demeden binlerce Müslümanı şehit etmiştir.
- Sırların katliama devam etmesi üzerine 30 Ağustos-14 Eylül 1995 arasında NATO Hava Kuvvetleri, havadan Sırp hedeflerine taarruzda bulunarak Sırların Saray Bosna'nın 20 km. gerisine çekilmesi sağlanmıştır.
- Üç hafta sonra Sırlar ateşkes istemişlerdir.

Dayton Antlaşması

- 14 Aralık 1995'te Yugoslavya Federal Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Slobodan Milosoviç, Hırvatistan Cumhurbaşkanı Franyo Tucman ve eski Bosna - Hersek Cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegovic arasında imzalanarak Bosna Savaşı sona erdirilmiş ve Bosna - Hersek Devleti'nin yapısı bu antlaşma ile belirlenmiştir.
- İzzetbegoviç, 1992-1995 Bosna Savaşı ve sonrasında Bosna - Hersek'in Yugoslavya'dan bağımsızlığını kazanmasında büyük bir rol üstlenmiştir.
- 19 Ekim 2003'te Saraybosna'da vefat etmiştir.

- 1992 - 1995 yılları arasındaki bu olaylarda uluslararası Kızılhaç örgütünün verilerine göre 35.000'ni çocuk olmak üzere 312.000 kişi hayatını kaybetmiş ve 2 milyon Boşnak evini terk etmiştir. Hâlâ 28.000 Bosnalı'nın izine ulaşılamamıştır.
- Yugoslavya'nın parçalanması sonrası kurulan devletlerden Hırvatistan AB'ye üye olurken; NATO'nun genişleme sürecinde 2004'te Slovanya, 2009'da Hırvatistan NATO'ya üye olmuştur. Makedonya ise Yunanistan'ın vetosundan dolayı NATO'ya girememiştir.

Örnek:

SSCB'ye bağılı bir uydu devlet olan Yugoslavya'da devlet başkanı Tito'nun ölmesi ve SSCB'nin dağılması sürecinde Slovenya'nın ardından Hırvatistan'ın bağımsızlıklarını ilan etmesiyle Yugoslavya ordusunun Sırp Komutanlığı Hırvatistan'a girmiş ve Yugoslavya iç savaşı başlamıştır. Bosna – Hersek Cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegoviç (Bilge Lider) de 1 Mart 1992'de Bosna- Hersek'in bağımsızlığını ilan etmiştir. Bosna-Hersek'in bağımsızlık ilanı sonrası Sırların sistemli soykırım hareketleri ile Bosna-Hersek'te , II. Dünya Savaşı yıllarındaki Nazi Soykırımından sonra tarihin en büyük soykırımı yaşanmıştır.

Sırların vahşetini ve sistemli soykırım hareketini önlemede sessiz kalan Batı, BM Barış Gücü ile barış ortamını sağlayabileceğini düşünürken aşağıdakilerden hangisi devreye girmiş ve Sırp vahşeti ancak durdurulabilmiştir?

- A) NATO B) AB C) ABD D) AGİT E) FKÖ

Örnek:

1992'de Sırp'ların vahşet içerikli sistemli etnik temizlik hareketi olarak 1996'ya kadar Müslümanlara yönelik soykırımları aşağıdakilerden hangisiyle sonlandırılabilmiştir?

- A) Dayton Antlaşması
- B) Panmunjom Antlaşması
- C) Camp David Antlaşması
- D) Washington Antlaşması
- E) Kopenhag Sözleşmesi

YAYINLARI

Örnek:

Temmuz 1995'te Yugoslavya İç Savaşı sırasında Sırp ordusu "Krivaya 95 Harekatı" çerçevesinde Bosna- Hersek'in bir şehri olan Srebrenitsa'yı işgal etmiştir. Ratko Miladiç komutasındaki ağır silahlı Sırp ordusu en az 8.372 Müslümanı katletmiştir. Bu katliama Bosna-Sırp ordusunun "Akrepler" olarak bilinen özel kuvvetleri de katılmıştır. Ne BM'nin Srebrenitsa'yı güvenli şehir ilan etmesi ne de 600 Hollanda Barış Gücü askeri katliama engel olmamıştır.

Verilen bu bilgilere göre aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşamaz?

- A) Müslümanlara yönelik etnik temizlik harekatı yapıldığı
- B) Bosna'da katliamların yapıldığı tek şehrin Srebrenitsa olduğu
- C) BM'nin etkinlik gösteremediği
- D) "Barış Gücü" adı ile faaliyet gösterenlerin sorumluluklarını yerine getirmedeği
- E) Avrupa'nın "insan hakları" gibi evrensel değerleri Müslümanlar için önemsemediği

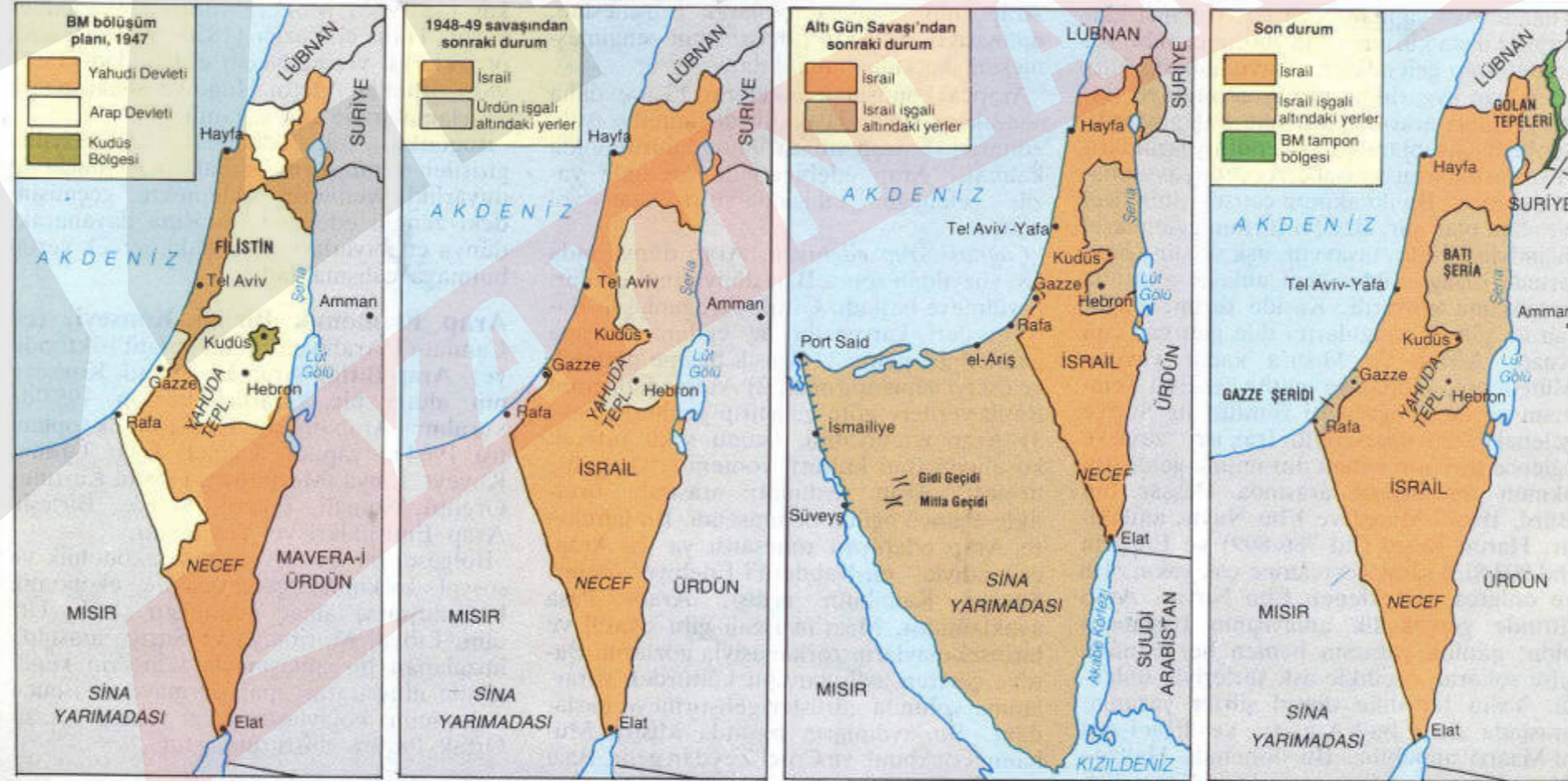
Siyonizm Sorunu ve Filistin

Siyonizm

→ XIX. yüzyıl sonlarında çeşitli ülkelerde Yahudiler tarafından ortaya atılan, Filistin'de bağımsız bir Yahudi devleti kurmayı amaçlayan akımdır.

Arap - İsrail Savaşları

→ 1948 Arap - İsrail 1956 Mısır - İsrail 1967 Arap - İsrail 1973 Arap - İsrail

İsrail ve İşgal Altında Tuttuğu Topraklar

İntifada

- İsrail zulmüne karşı Filistin halkının başkaldırısı anlamına gelen kavramdır.
- Birinci İntifada 1987 de başlamış ve ikinci intifada 2000 den 2005 e kadar sürmüştür.
- İsrail'in 2002 de Batı Şeria da 8 metre yüksekliğinde ve 730 km uzunluğunda ördüğü bir duvarla Batı Şeria'yı tamamen dünyadan soyutlamış iki yüz bin Filistinli mağdur olmuş ve Batı Şeria'nın %45 i İsrail'in kontrolüne geçmiştir.
- Gazze'den İsrail'e atılan füzeleri bahane eden İsrail, 2007 - 2009 arası Gazze'ye sert saldırılarda bulunmuş ve Türkiye, Gazze'deki katliama seyirci kalmamıştır.
- Davos görüşmelerinde Recep Tayyip Erdoğan, İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'e Gazze konusundaki "One Minute" çıkışı ile Türkiye'nin, Filistinlilerin yanında olduğunu göstermiştir.

Örnek:

Siyonizmin kurucu babası Theodore Herzl'e göre Yahudi Devleti'nin toprakları; Mısır Nehri'nden Fırat Nehri'ne kadar uzanmaktadır. Rabbi Fischmann'a göre ise; "Vadedilmiş Topraklar" Mısır Nehri'nden Fırat Nehri'ne kadar uzanmakta ve bir kısmı Suriye ve Lübnan topraklarını da içermektedir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin Siyonizm doğrultusunda görülen gelişmelerden biri olduğu söylenemez?

- A) ABD'nin Kudüs'te elçilik açması
- B) İsrail'in Filistin topraklarında işgal ve ilhak faaliyetlerini sürdürmesi
- C) 2006'da yaşanan Lübnan Savaşı
- D) SSCB'nin Afganistan'ı işgali
- E) ABD'nin Irak'ı işgali

Körfez Savaşları

Körfez Krizi

- Şattü'l Arap Savaşları sürecinde ekonomik çöküntü ve borçlanma içine düşen Irak, "Kuveyt'in günlük limitten fazla petrol çıkararak kendisini zarara uğrattığı" iddiası ile Kuveyt'ten 24 milyar dolar istemiş, alamayınca da 2 Ağustos 1990'da Kuveyt topraklarına girmiştir.
- Dünya petrol rezervinin yüzde 60'ından fazlasının bulunduğu hesaplanan Orta Doğu'daki bu statü değişimi, özellikle başta ABD olmak üzere Batılı devletlerin çıkarlarıyla da yakından ilgili bir sorunu başlatmıştır.
- Irak'ın Kuveyt'i işgalini kendileri için bir tehdit unsuru olarak gören İran, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri başta olmak üzere bölge ülkelerinin politikalarıyla da uyuşmamıştır.

Saddam, önce krizi tırmandırdı sonra saldırdı...Rumeyle petrol sahası ve ülkenin kuzeyi loğu kesimleri düştü

Irak, Kuveyt'i işgal etti

● İran savaşı sırasında kendisini desteklemiş olan komşusu Kuveyt'e dün sabah karşı 02.00 de, 350 tank ve çok sayıda askeriyle girdi. Kuveyt Emiri Cabir El-Ahmed el Sabah'ın Suudi Arabistan'a kaçmayı başardığı bildirirken kardeşinin ise Saray'a düzenlenen saldırı sırasında öldüğü bildirildi.

● Başbakan Bağdat'ın yapılan açıklamada Kuveyt'e yönelimin devrildiği ileri sürüldü ve "Irak, Kuveyt'teki geçici hükümetin isteğine cevap vererek, onlara yardım etmeye karar verdi. Olaylar istikrar kazanır kazanmaz yeni hükümet bizden istediğinde bu ökeyi terk edeceğiz. Bu birkaç gün veya haftadan fazla zaman almayacak" denildi.

- Bu nedenlerle Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle başlayan "Körfez Krizi", aynı zamanda bir dünya sorunu hâline gelmiştir.
- 17 Ocak 1991'da başlayan koalisyon güçlerinin hava saldırısının yanında 24 Şubat'ta kara harekati başlatılmış ve 28 Şubat 1991'da Irak'ın ateşkes çağırısı sonucu hareket durdurulmuştur.
- BM'nin 19 Nisan 1991'da aldığı 688 sayılı kararla Irak hükümetinin 36. enlemin kuzeyinde etkinliği sonlandırılmış ve buranın kontrolü için uluslararası Çekiç Güç oluşturulmuştur.
- 1991-2003 arası ambargolarla ekonomik ve siyasi sorunlar yaşayan Irak'ta, ABD'nin ve batılı ülkelerin Nükleer silah iddiaları, 11 Eylül 2001 terör olaylarının bahanesi sonucu Mart 2003'te Irak ikinci kez işgale uğramıştır.
- 20 Mart 2003'te başlayan saldırı sonucu ABD ve İngiliz kuvvetleri 9 - 10 Nisan 2003'te Bağdat'ı ele geçirmişler ve Bağdat hükümeti mukavemet gösterememiştir.
- Saddam Hüseyin, 2006 Kurban Bayramı'nın 1. günü idam edilmiştir.

Örnek:

I. Körfez Savaşı sonrası Irak üçe bölünmüş ve Irak'ın Kuzeyi'nde Kürt Federe Devleti kurulması süreci uluslararası "Çekiç Güç" ile güvenli hale getirilmiştir.

Irak'ta görülen bu durumun,

- I. Türkiye'ye yönelik PKK merkezli terör faaliyetlerinin yoğunlaşması,
- II. Türkiye'nin Irak ile ticari ilişkilerinin ekonomik alanda olumsuz etkilerinin görülmesi,
- III. Kerkük- Yumurtalık petrol boru hattından petrol sevkiyatının durması

gelişmelerinden hangilerine neden olduğu savunulabilir?

A) Yalnız II

B) Yalnız III

C) I ve II

D) I ve III

E) I, II ve III

Arap Baharı

- Tunuslu Muhammed Buazizi adlı gencin zabıta görevlisince tokatlanması ve tezgâhı ile mallarına el konulması sonucu kendini yakarak intihar etmesiyle hükümet karşıtı gösterilen başlamış, Tunus Devlet Başkanı Zeynel Abidin Bin Ali görevinden istifa etmiştir.
- Bu süreç "Yasemin Devrimi" olarak anılmış ve Tunus'ta demokratik bir yönetim kurulmuştur.
- Arap ülkeleri arasında yayılan olaylar Mısır'da Hüsnü Mübarek'in devrilmesine, Libya'da Kaddafi'nin katledilmesine, Yemen'de hâlâ iç savaşın sürmesine ortam hazırlamıştır.

Örnek:

Arap Baharı özgürlük, ekonomik fırsat eşitliği, rejim değişikliği ve yolsuzluğu bitirme gibi farklı talepleri içeren; komplike, herkesin gözü önünde yaşanan ayaklanmaların, devrimlerin, kitle gösterilerinin, iç savaşların bütünüdür. Aralık 2010'da Tunuslu seyyar satıcı Muhammed Buazizi'nin kendini yakarak öldürmesi ile Tunus'ta başlamıştır.

Arap Baharı ile büyük protestoların ve kitle hareketlerinin yoğun olarak yaşandığı ülkeler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Cezayir
- B) Mısır
- C) Suudi Arabistan
- D) Yemen
- E) Libya

11 Eylül Saldırıları ve Küresel Terör

- ABD 11 Eylül 2001'de İkiz Kulelere yapılan terör eyleminden El Kaide Örgütü'nü sorumlu ilan etmiştir.
- El Kaide'nin saklandığı Afganistan'ı, teröristleri vermediği gerekçesiyle 7 Ekim 2001'de hava taarruzu ile işgale başlamıştır.
- 1992'den beri iktidarda olan Taliban hükümeti yok sayılarak Özbek lider Raşit Dostum'un da yer aldığı Kuzey İttifak'ı da kara harekatı başlatmıştır.
- Kasım 2001'de yönetimden uzaklaştırılan Taliban yerine hâlâ Afganistan devlet başkanı olan Hamid Karzei 22 Aralık 2001'de göreve başlamıştır.

- Afganistan'da güvenlik Destek Gücü (ISAF) kurulmuş ve Türkiye, 2002'de komutayı devralmıştır.
- Almanya ve Hollanda'nın teklifi ile ISAF'in komutası 2003'te NATO'ya geçmiştir.
- 2007'de ABD Başkanı olan Obama Afganistan'dan Amerikan askerlerini çekmeyi planlamaktadır.
- 2021 yılı Ocak ayında Afganistan'daki ABD askerlerinin sayısı 2 bin 500'e indirilmiştir.

Örnek:

11 Eylül 2001'de el- Kaide terör örgütünün ABD'deki İkiz Kulelere yönelik terör saldırılarının,

- I. ABD'nin Irak ve Afganistan'ı işgal etmesi,
- II. uluslararası alanda terörle mücadele konusunda işbirliğinin güçlenmesi,
- III. büyük devletlerin terör unsurlarını kendi çıkarları doğrultusunda kullanması

gelişmelerinden hangilerine neden olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) II ve III

Irak ve Suriye de Yaşananlar

Irak'taki Gelişmeler

- ABD'nin 2003'te Irak'ı işgali sonrası ABD tarafından Irak'ın başına getirilen Geçici Hükümet Konseyi (Irak Hükümeti)'nde 13'ü Şii ve 5'i sünni Kürt, 1'i Türkmen ve 1'i Asuri olan 25 bakan yer almıştır.
- ABD ile Irak Hükümeti arasında yapılan görüşmelerde ABD, 2009'dan itibaren askerlerini Irak'tan çekmeye başlamış; görevi devralan Irak'lı askerler ve polisler güvenliği sağlamada zorlanmıştır.
- Irak Hükümeti'nin ülkede otoriteyi kuramaması sosyo-ekonomik ve siyasi karışıklıkların derinleşmesine, silahlı grupların faaliyet göstermesine neden olmuştur.
- 2003 - 2011 arası Irak'ta resmi olmayan verilere göre bir milyonun üzerinde sivil katledilmiştir. ABD kontrolündeki Ebu Gureyb Hapishanesi'nde ise Iraklılara işkenceler yapılmıştır.

! NOT

- Irak'ın istikrarsızlığını fırsat bilen terör örgütü PKK, Irak'ın kuzeyinde Kandil ve Sincar'da üsler kurmuş, Mahmur Kampı'nda faaliyetlerini yoğunlaştırmış ve Türkiye'ye yönelik tehditlerini artırmıştır.

Suriye'deki Gelişmeler

- Arap Baharı'nın etkisiyle Baas rejimine karşı başlayan protestolar Beşar Esed yönetiminin sert tepkileriyle karşılaşmıştır.
- Baasçı Esed'in sert müdahaleleri ile demokrasi isteyen radikal grupların da dahil olmasıyla Suriye, teröristler üzerinden büyük güçlerin "Vekalet Savaşları" yaptıkları arenaya dönmüştür.

- Irak - Şam İslam Devleti (İŞİD) adıyla kurulan DAEŞ, PKK'nın Suriye uzantısı ve başta ABD olmak üzere bölgede çıkarı olan büyük güçlerin taşeron terör örgütü olan PYD unsurları özellikle Türkiye - Suriye sınırında Türkiye için tehdit haline gelmiştir.
- Türkiye güney sınırında kurgulanan "terör koridoru" projesine karşı, ÖSO (Özgür Suriye Ordusu) güçleriyle birlikte Fırat Kalkanı Harekâtı'nı, Zeytin Dalı Harekâtı'nı yaparak ulusal güvenliğini korumaya çalışmıştır.
- 911 km sınırı ile Türkiye, Suriye topraklarında görülen terörist faaliyetlerine karşı düzenlediği Fırat Kalkanı Harekâtı ile Azez, Cerablus ve el-Bab'ı DAEŞ'tan temizlemiştir.
- 2011'den itibaren Beşar Esed'in sert saldırılarına karşı Suriyeliler Türkiye sınırına akın etmiş ve 2016 yılı verilerine göre sayıları 3 milyonu aşmıştır.
- Türkiye, Savaştan kaçan Suriye halkını etnik köken ve inanç gözetmeden "açık kapı" ilkesi ve "geçici koruma" politikası çerçevesinde kabul edeceğini duyurmuş ve bu politikaya da sadık kalmıştır.

Örnek:

“Arap baharı, Mart 2011’de Deraa’da çıkan olaylar sonrasında Suriye’yi etkisi altına aldı. Suriye’de yaşanan olaylar aynı Irak’ta olduğu gibi yıllar içinde bütün Orta Doğu’yu ve dünyayı ilgilendiren bir mesela haline aldı. Nitekim Suriye’de bir tarafta Rusya ve İran, diğer tarafta da ABD ve İsrail olmak üzere önemli güç merkezleri karşı karşıya geldi. Üstelik Suriye’de artan olaylar beraberinde çözümü oldukça güç olan ve uluslar arası iş birliği gerektiren mülteci meselesini doğurdu. Ayrıca Suriye’de PYD/YPJ’nin dışında Irak’ta olduğu gibi DEAŞ’ın Suriye toprakları üzerinden gerçekleştirmeye çalıştığı senaryo küresel bir denklem haline geldi.”

Bu durum karşısında Suriye ile 911 km sınırı olan Türkiye,

- I. Rusya ve İran ile Astana görüşmelerinde Suriye sorunun çözümünü önemseme,
- II. 5 milyona yakın Suriye’den kaçarak Türkiye’ye sığınan mülteciler için 40 Milyar dolardan fazla para harcama,
- III. Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı gibi hareketler ile ulusal güvenliğini korumaya çalışma

tutumlarından hangilerine yer vermiştir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

